

BLABLA

2018. Január

Az év első hónapja, a népi kalendárium szerint Nagyboldogasszony hava. Nevezik még Fergeteg havának is. Bortermő vidékeken nagyon jelentős Vince napja, de ekkor van Újév napja, Vízkereszt és a Pálforduló is... Nézzünk körül januárban: Január (régiesen Januárus) az év első, 31 napos hónapja a Gergely-naptárban. Nevét Janusról kapta, aki a kapuk és átjárók istene volt az ókori római mitológiában. A népi kalendárium szerint

január neve Boldogasszony hava. A 18. században a magyar nyelvújítók a januárnak a zúzosos nevet adták.

A január és a február volt az utolsó két hónap, amit utólag hozzáadtak a római naptárhoz, mivel az ókori rómaiaknál ez a téli időszak eredetileg nem kapott hónapot. Bár egy ideig még március volt az év első hónapja, hamarosan a január vette át ezt a helyet. Ezt követően a konzulok is január 1-jén léptek hivatalba.

December 31- Január 1.

Szilveszter és Újév napja. Szilveszter a polgári év befejező, január 1-je pedig a következő év kezdőnapja.

Szilveszteri szokások

Szent Szilveszter pápa (IV. század) ünnepe, gyakorlatilag az újév vigíliája (előestéje).

A szilveszteri szokások közös célja, a következő esztendőre egészséget, bőséget, szerencsét, boldogságot varázsolni.

Különösen fontos szerepet kapnak az é naphoz kötődő zajkeltő szokások melyek célja az ártó, rontó erők távol tartása a háztól.

Eszközei igen változatosak, karikás ostor, duda, csengő, kolomp.

Ismert szokás volt vidéken a nyájfordítás is, a cél az volt, hogy az állatok felébredjenek és a másik oldalukra feküdjenek, így gondolták szaporaságukat biztosítani.

Erdélyben szokás az óév kiharangozása, és az új esztendő énekekkel köszöntése.

Ezeknek a zajos mulatozásoknak a városi megfelelői a szilveszteri trombitálás és sajnos a petárdadobálás is. Erdélyben volt szokásban minden nagyobb ünnepen, így húsvétkor és pünkösdkor is a tüzeskerék-engedés.

Szalmával betekert kereket meggyújtottak és a domboldalról legurították. Különösen az erdélyi szászok körében népszerű szokás, úgy tartják a kerék összeköti az őesztendőt az újjal.

Falvainkban általában az óév búcsúztatást és az új esztendő köszöntését harangzúgás kísérte.

Volt, ahol a falu lakói együtt ünnepeltek, a templomhoz vonultak, egy legény felment a templomtoronyba, onnan köszöntötte az új esztendőt, a hívek pedig hálaadó énekeket mondtak.

A bukovinai székelyek szilveszterkor hagymából jóstak a következő évi időjárásra.

A gazda félbevágott egy fej vöröshagymát, 12 réteget lehántott róla, ezek jelképezték egyenként a hónapokat.

Mindegyikbe szórt egy kevés sót, és amelyikben reggelre elolvadt, az a hónap csapadékosnak ígérkezett, ha azonban a só megmaradt a hagymalevélben, akkor szárazságra lehetett számítani.

Természetesen szilveszterkor is jártak a legények házakhoz köszöntőt mondani, vagy éppen valamely tréfás jelenettel a háziakat jókedvre deríteni.

Az év első hónapja rengeteg meglepetést tartogat mindenki számára. Ha kíváncsi vagy, hogy régen a nagypapa, hogyan tájékozódott pl.: az időjárás alakulásáról, vagy hogyan adhatta férjhez anyukádat, csak hallgasd meg ezt az előadást, így legalább a nagypapit is hagyod nyugodtan pihenni.

Újévi szokások

A január 1-i évkezdés a Gergely-féle naptárreform után vált általánossá. Az új év első napjához számos hiedelem, babona kötődik, mert ennek a napnak a lefolyásából következtek az egész évre.

Így például semmit sem szabad ezen a napon kiadni a házból, mert akkor egész évben minden kimegy onnan. Igyekeztek tartózkodni a veszekedéstől, házi viszálykodástól.

Női munkatilalmi nap is volt, nem szabadott mosni, varrni, fonni, de az állatokat sem fogták be újévkor.

Azt tartották, ha újév napja reggelén az első látogató férfi, az szerencsét hoz, ha nő, az szerencsétlenséget.

Szokás volt kora reggel friss vízben mosakodni, hogy egészségesek maradjanak.

Aki reggel a kútról elsőnek mert vizet, úgy mondták, elvitte az aranyvizet, egész évben szerencsés lesz.

Egyes vidékeken a mosdóvízbe egy piros almát is tettek, ami szintén az egészség jelképe.

Bizonyos táplálkozási tilalmak is kapcsolódnak ehhez a naphoz.

Baromfit nem lehetett enni, mert a tyúk elkaparja a szerencsét, ellenben ajánlatos

volt a malachús fogyasztása, mert az kitúrja a szerencsét.

A szemes terményeket is ajánlatos enni-babot, lencsét -, mert akkor sok pénzünk lesz a háziaknak.

Sok vidéken rétest sütöttek szintén az analógia jegyében (hosszúra nyúlik az élet, mint a rétestészta.)

Szép hagyomány újév napján, hogy fiúgyerekek és legények házról-házra járva verses jókívánságokat mondanak a háziaknak, akik cserébe megvendégelik őket.

Egyes falvakban az újévköszöntők a portákon gabonamagvakat szórnak szét, hogy bő termés legyen. a magokat aztán a tyúkoknak adták a háziak, hogy sokat tojjanak.

A hajnali időjárásból az egész évre jósoltak, ha szép idő volt, mezőgazdasági szempontból jó lesz az esztendő, ha csillagos az ég, rövid lesz a tél.

Január 6.

Az első fontos szokás, amely számodra némi szomorúságot rejt, január 6. Vízkereszt, a karácsonyfa lebontásának napja. A januári hideg eléggé csípős tud lenni, a sál, sapka, kesztyű mindenféleképpen elkél.

Vízkereszt napja, a

karácsonyi ünnepkör zárónapja, ezután veszi kezdetét a farsangi időszak.

Háromkirályok napjának is nevezik, és a karácsonyfát is ezen a napon bontjuk le.

Az egyház e napon emlékezik meg Jézus megkeresztelkedéséről, ekkor szentelik a vizet és a tömjént.

A szentelt víz a templomokban is megtalálható, de a hívek vittek belőle otthonukba is.

Széthintették a szobában, az istállóban, a földeken, hogy egészségesek legyenek, illetve a bő termés reményében, és hogy áldás legyen a házon.

Öntöttek belőle a csecsemő fürdővizébe, vagy éppen meghintették vele az ifjú párt.

Vízkereszt utáni második vasárnap

Megemlékezés Jézus első csodatételéről, amikor a kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta.

Január 13-án, Veronika napján azonban nem árt még vastagabb gúnyát magunkra húzni, hiszen úgy tartják, hogy ez az év leghidegebb napja.

Sajnos ezek után sem garantált, hogy nem lesz szükséged melegebb ruhára, hiszen: "Ha Piroska napján fagy, negyven napig el nem hagy", mondja a népi regula. Persze még korai ezen gondolkozni, de ha szeretnéd, mondjuk a nővéredet férjhez adni, csak köss egy piros kendőt Piroska napján (január 13.) a nyakába, s akkor biztos, hogy még ebben az évben megszerezheted a szobáját magadnak.

De még előtte azért azt tanácsoljuk neki, hogy Ágnes napján böjtöljön, így megláthatja, ki is lesz az ő jövődöbéli hercege. A tél azonban még itt sem ér véget.

Vince napja, a bortermelő vidékeken fontos nap.

Ekkor metszették a vincevesszőt, amit a meleg szobában hajtottak, ebből a adott évi termés mennyiségére következtettek.

Azt tartották, ha ezen a napon jó idő van, jó lesz a szőlőtermés is.

Január 25-én, Pál napján, ha süt a nap, még mindig ne nagyon reménykedj, hiszen sok helyen ez azt jelenti, hogy hosszú, hideg tél vár ránk. Ráadásul, ha még az árnyékodat is meglátod, akkor aztán már csak az április szabadíthat meg a télkabáttól.

Persze, ne feledkezzünk meg a medvéről sem, mert ő az egyetlen pozitív gondolkodású ebben a hónapban. Ha már megunta téli álmát és kijön a barlangjából, van némi remény a jó időre.

Biztosan sokat meséltek már neked a nagyszülők arról is, hogy milyen fontos volt nekik, hogy pl. jó legyen a szőlőtermés, vagy hogy az állatok ne betegedjenek meg.

Pál és Vince napja erre is megadta a választ. Vince napjának időjárásából a bortermést szokták megjósolni, míg a Pál napján fújó szél szűk szénatermesre figyelmeztetett. De ha ezen a napon köd borította a tájat, akkor az a jószág pusztulását jelentette.

Most már nyugodtan felébredsz a nagypapát és elmesélheted neki, mennyi mindent megtudtál, ráadásul együtt megtippelhetitek, idén mennyi ideig fog még lustálkodni a nagy barnamedve.

Összeállította: 4. osztály újságíró szakköre

Téli madáretetés - madárvédelem

"Nekünk mosolyt csal az arcunkra a reggeli kelés után kikukkantani a madáretetőbe, ahol olyankor már nagy a nyüzsgés!"

„Télre itt maradó vadmadaraink sokszor a segítségünkre szorúlnak, hogy az ínséges időket átvészeljék. A vadmadarak komoly hasznot hajtanak, hiszen a kertünkben előforduló kártevők legnagyobb pusztítói. Egy cinke pár az utódaival együtt évente másfél millió rovar és lárvát pusztít el, mely másfél millió mázsát tesz ki. Ezért is kötelességünk, hogy hasznos barátainknak télen védelmet nyújtsunk. Néhány fontos szabályt azonban be kell tartania a jó szándékú madárbarátnak, különben több kárt okoz tevékenységével, mint amennyit használ. A legfontosabb szabály, ha egyszer elkezdjük etetni a madarakat, ne hagyjuk abba a tél végéig, mivel az etetőhöz szoktatott madarak nem járnak táplálék után, és az esetleges kiesés nagy pusztítást végezhet soraikban.”

"Az etetést a legcélszerűbb a decembertől, a fagyok beálltától elkezdni, de

mindenképpen kezdjük el, amint az első hó leesett. Az eledelt reggel vagy délután szórjuk ki. Célszerűbb az esti etetést választani, hogy a madarak jóllakottan vonulhassanak el pihenőhelyükre.

A legegyszerűbb és egyben legolcsóbb megoldás, ha előre elkészített eseségeket használunk, amelyeket a madarak élettani igényeit figyelembe véve állítottak össze. Adhatunk még szárnyas barátainknak zöldségeket, gyümölcsöket, de ne vágjuk fel őket apró darabokra, mivel a fagyott gyümölcsdarabok veszélyes bélgyulladások okozói lehetnek. A vadmadarak étrendje, rendkívül változatos, ezért törekedjünk mi is a változatos étrend kialakítására. Semmiképpen ne adjunk a madaraknak sózott szalonnát, kenyér vagy süteménydarabkákat, vaját vagy margarint.

Sokféle madáretető van ma használatban, de a legcélszerűbb és egyben a legesztétikusabb a természetes anyagokból készült etetők használata.

Az etetőn nagy a forgalom és madaraink után sok hulladék keletkezik. A mag súlyának és térfogatának felét az emésztetlen héj képezi, amelynek darabjai összekeverednek a madarak ürülékével és a Salmonella baktérium melegágyaként a madarak emésztőszervi megbetegedését okozhatják. Ezért ajánlatos az etetőhelyeket gyakran tisztítani, és az etetőházakat változtathatóan elhelyezni.

Az etetőt állandóan tartsuk tisztán, elejét véve a fertőzéseknek, járványoknak.

A kistestű, gyenge cinkéknek nagy erőfeszítésbe kerül egy-egy mag felnyitása. Néhány fagyos téli éjszaka után a kicsi, 15-20 g testsúlyú madárcák annyira legyengülnek, hogy már nem képesek a magok héját felnyitni és elpusztulnak. Ajánlatos cinkéink számára kész eledelt biztosítani, mint például a cinkegombóc.

Néhány madár, a sármányok vagy a pintyfélék nem jár etetőre, ezeknek a földre szórva juttassuk ki az eleséget.

A meggyvágókon kívül a nagy tarkabarkály is téli vendég lehet

A legegyszerűbb megoldás a magas olajtartalmú napraforgó etetése, amelyet a legtöbb madár szívesen fogyaszt. A vegyes téli madáreléség az összes madár igényeit kielégíti. Különösen alkalmas az etetőt nem látogató madarak, sármányok, pintyfélék etetésére. Változatos étrendet biztosít. A cinkeeledelt madaraink teljes mértékben hasznosítják. Használatával rendkívül kevés hulladék képződik. További előnye, hogy rovarévo madaraink állati zsiradék igényét is kielégíti. Rovar és magevők számára egyaránt kiegyensúlyozott étrendet biztosít. Kezelése egyszerű.

Összeállította: 4. osztály újságíró szakköre

Tanulási tanácsok a második félévre

Pihenten, frissen fogj a tanuláshoz!

„A délelőtt elég hosszú az iskolában, elég sokat kell ülni, nem csoda, ha esetleg elfáradsz. A délutáni tanulást viszont frissen érdemes elkezdni, ezért tanítás után szükséged van egy kis kikapcsolódásra. Legjobb az önfeledt játék társaiddal, de ha erre nincs lehetőséged, magadnak kell kitalálnod, hogyan kerülsz ismét tanulásra alkalmas állapotba.”

Tartsd rendben a taneszközeidet!

„A régiek ezt mondták: Rend a lelke mindennek! -és ez igaz is. Mert gondold csak meg: ha nincs meg a könyved, elhagyta a füzetet, ceruzádnak, tolladnak, színeseidnek, rádiódnak, vonalzódnak nincs biztos helye a tolltartóban és a táskában, hogyan látsz munkához? Eszközök nélkül nem megy a munka!”

Tanulás előtt tégy rendet magad körül!

„Ne hagyd elöl semmi olyan tárgyat, amely tanulás közben elvonhatja a figyelmedet, más irányba terelheti gondolataidat. Nem elegendő, hogy taneszközeid rendben legyenek, íróasztalod környékén és fiókjaidban is legyen rend. A külső rendezettség segít abban, hogy gondolataidat is rendben tartsd, küzdj a rendezetlen életvitel és a zavaros gondolkodás ellen.”

Alakíts ki magadnak jó hangulatú tanulási teret!

„A jó hangulatú tanulási tér nemcsak a rendet, a tisztaságot és az áttekinthetőséget jelenti, hanem azt is, hogy tanulási környezeted nem sivár és gazdátlan. Azok a szeretett tárgyak, rajzok, festmények, magad készítette eszközök, kedves és fontos könyveid, amelyekkel körül veszed magadat, növelik jó érzéseidet és kedvet ébresztenek a szellemi munkához.”

Tekintsd át, mi vár rád!

„Amikor leülsz tanulni, mindenekelőtt tekintsd át, mi történt aznap az iskolában! Vedd elő könyveidet, füzeteket, helyezd el az asztalon szép sorjában, és gondold át melyikkel, mi dolgod lesz! Állítsd sorrendbe őket: eldöntheted, hogy a nehezebbekkel vagy a könnyebbekkel kezded-e?”

Alakíts ki olyan tanulási ritmust, ami a legjobb neked!

„Kicsit kockázatos a nehezevel kezdeni, hiszen sokáig elnyúlhat a vele való küzdelem, mégis szól emellett is érv: talán a tanulás kezdetén még frissebb vagy, és könnyebben megoldod a nehezebb feladatokat is. Azonban nem biztos, hogy így van, előfordulhat, hogy menet közben fut fel a munkakedved. De ha nem így döntesz, mielőtt nekilátsz a nehezeinek, tarts rövid szünetet, állj fel, járkálj, mozogj egy kicsit, beszélgethatsz családtagjaiddal, ihatsz egy kis vizet.”

Alakíts ki célszerű tanulási rendet!

„Érdemes kialakítanod egy olyan lépésekben is leírható- célszerű tanulási rendet (algoritmust), amely szokásoddá válva szinte magától elindít, ahogy leülsz az íróasztalodhoz.

„Az iskolai szereplés sokszor nagy feszültséggel, izgalommal jár. A rossz

jegyektől való félelem sokszor szorongással járhat. Ne engedj azonban ennek a rossz érzésnek, inkább tégy meg minden tőled telhetőt a siker érdekében.”

Érdeemes fegyelmezetten viselkedni!

„Az önfegyelem sokkal méltóbb hozzád, mintha tanárodnak vagy szüleidnek kellene kívülről, kényszerrel hatni rád, hogy munkához láss végre. Győzd le kedvetlenségedet, légy ura indulataidnak.”

Tanulás közben ne egyél, evés közben ne olvass!

„Ezt a kétféle tevékenység egymás ellen hat: vagy az ételt élvezd, vagy a tanulásra figyelj! Ha éhes vagy, inkább tarts szünetet, és nyugodt körülmények között étkezz!”

Oszd be jól az idődet, készíts időmérleget!

„Az idővel való jó gazdálkodás a nyugodt élet alapja. Így van ez a felnőtteknél, de a gyerekeknél is. A jó időbeosztást érdemes minél hamarabb megtanulni, hogy elkerüld a kapkodást és önmagad túlterhelését. Csak annyit vállalj, amennyit örömmel eltudsz végezni.”

Időtervet is készíts!

Hasznos lehet, ha a tanulás megkezdésekor időtervet is készítesz, megbecsülöd, mire mennyi időt kell szánnod. Az időbecslésben hamar jó gyakorlatra tehetsz szert, ha rendszeresen így dolgozol. Tervezd be a szüneteket is, ez nem elveszett idő, egy rövid pihenés után gyorsabban haladsz.”

Ne csak tankönyvből tanul!

„A tankönyvi szövegek néha nagyon tömények, sűrítettek, s ebből következően szárazak és unalmasak is lehetnek. Az apró

betűs szövegek, szemelvények vagy kiegészítő olvasmányok sokszor jobban megvilágítják a lényegét, mint a magyarázat. Nézz körül otthon és könyvtárban is, milyen kézikönyveket találsz a tanulandó témakörben.”

A tanuláshoz fény kell!

„A hangulatodat alapvetően befolyásolják a fényviszonyok. Legjobb, ha nappali, derített fényben tanulsz, de erre nem mindig van lehetőség. Mesterséges világításnál a legjobb megoldás, ha az egész szobát gyengén bevilágító szórt fény mellett a munkádra az asztali lámpa úgy vetíti a fényt, hogy maga a fényforrás nem világít a szemedbe.”

Tarts szünetet tanulás közben!

„Ha nagyon elfáradtál, és úgy érzed, hogy nem megy tovább a munka, lassul a tempód, és sokat hibázol, hagyd abba a tanulást néhány percre akkor s, ha terveid szerint még nem lenne jogos a pihenés. Érdemes ezért egy kis testmozgást végezni, jólesően nyújtózkodni, egyszerű gimnasztikai és jóga gyakorlatokat végezni, vagy sétálni, mozogni egy kicsit. Jó, ha ilyenkor ablakot nyitasz, hogy felfrissítsd szobád levegőjét.”

Pihentesd időnként a szemedet is!

„Ne feledkezz meg szemed pihentetéséről sem. Szemünk állandó balról jobbra mozgása fárasztó, és ezért ugyancsak megköveteli a kikapcsolódást. Különösen kisbetűs, rosszul olvasható szövegek olvasása után van szükség arra, hogy szemedet időnként pihentesd anélkül, hogy bevárnád, míg elfáradása korlátozza további munkádat. Nézz ki a könyvből a távolba, vagy tenyerezz: takard le kezeiddel mindkét szemedet egy percre!

Müller Teréz tanácsai Oroszlány Péter Tanulásmódszertan című könyvéből.

SZÉCHENYI 2020

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EFOP-3.3.7-17-2017-00019

Informális és nem formális tanulási lehetőségek kialakítása a köznevelési intézményekben.